



مکمل



تاریخ ادبیات

علی ساجدی

مطابق با کتاب جدید





سرشناسه	: ساجدی ، علی ۱۳۵۳
عنوان و پدیدآورنده	: تاریخ ادبیات / به کلمک علی ساجدی
مشخصات نشر	: تهران کلمک معلم ساجدی، ۱۳۹۶
مشخصات ظاهری	: ۲۰۴ص:مصور.
فروست	: مجموعه کتاب‌های موضوعی کنکور کلمک معلم ساجدی
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۵۰۰۸-۰۷-۴
یادداشت	: فیبا
موضوع	: دانشگاهها و مدارس عالی — ایران — آزمون‌ها
موضوع	: فارسی- تاریخ ادبیات - آزمون‌ها و تمرین‌ها (متوسطه)
موضوع	: فارسی- تاریخ ادبیات راهنمای آموزشی (متوسطه)
موضوع	: فارسی- تاریخ و نقد-آزمون‌ها و تمرین‌ها (متوسطه)
رده‌بندی کنگره	: ۲۴و۱۶/س / lb ۲۳۵۳
رده‌بندی دیویی	: ۳۷۸/۱۶۶۴
کتابخانه ملی ایران	: ۱۰۷۳۳۱۴



کلمک

تاریخ ادبیات

ناشر	: انتشارات کلمک معلم ساجدی
مدیرمسئول	: علی ساجدی
مجموعه کتاب	: تب کنکور
عنوان کتاب	: تاریخ ادبیات
مؤلف	: علی ساجدی
گرافیک متن و صفحه‌آرایی	: التاز اسماعیلی
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۵۰۰۸-۰۷-۴
نوبت چاپ	: یکصد و یازدهم - سال ۹۵-۱۳۹۶
شمارگان	: ۵۰۰۰
قیمت	: ۱۸۰۰۰ تومان

تهران - خیابان آزادی - خیابان نوفل‌لوح - بین‌بست نوری پلاک ۱۲
انتشارات کلمک معلم ساجدی - تلفن: ۶۶۴۲۳۳۲۲



سخن ناشر



علی ساجدی
۰۹۱۲ ۱۷ ۹۵۷ ۱۷

به نام چاشنی بخش زبان‌ها حلاوت بخش معنی در بیان‌ها

مطالعه تاریخ ادبیات، مطالعه میراث فرهنگی و فکری ملت‌ها و بررسی مسائل تاریخی سیاسی و اجتماعی ملل و تأثیر آن بر ادبیات است؛ به همین دلیل است که ادبیات را آیینۀ تفکر و روح ملت‌ها می‌دانند.

در کنکورهای سراسری و آزاد هر سال تعدادی سؤال از مبحث تاریخ ادبیات طرح می‌شود که با توجه به حجم بالای مطالب حفظی آن، موجب اضطراب و نگرانی داوطلبان می‌شود لذا در این کتاب سعی شده است مطالبی که مربوط به تاریخ ادبیات متن درس‌ها و اعلام است و احتمال طرح سؤال از آن‌ها قطعی‌ست به صورتی تدوین شود تا در زمان مطالعه و مرور، یادگیری و به ذهن‌سپاری آن آسان شود. لازم به توضیح است که بعد از اینکه مطالعه تاریخ ادبیات ۲ و ۳ و ۴ را تمام کردید به سراغ تست‌ها نروید سعی کنید خلاصه کتاب‌ها و خلاصه شاعران و نویسندگان را دو، سه بار مرور کرده و بعد به سراغ تست‌ها بروید.

در این مقدمه، به ناچار، گریزی به روان‌شناسی یادگیری می‌زنیم و روش‌هایی را که روان‌شناسان یادگیری توصیه کرده‌اند، مرور می‌کنیم تا یادگیری مباحث کتاب برای شما عزیزان آسان‌تر شود.

روان‌شناسان معتقدند مطالب علمی در ناخودآگاه ذهن ذخیره می‌شوند و برای یادآوری به خودآگاه ذهن می‌آیند و برای این موضوع تمثیلی را برای ذهن به کار می‌برند که ذهن انسان مثل یک تکه یخ استوانه‌ای است که اگر آن را در آب رها کنیم $(\frac{1}{q})$ آن بیرون از آب قرار می‌گیرد و $(\frac{A}{q})$ آن در زیر آب. $(\frac{1}{q})$ روی آب را به خودآگاه و $(\frac{A}{q})$ زیر آب را به ناخودآگاه تعبیر می‌کنند و می‌گویند مطالبی که در ناخودآگاه ذهن ذخیره می‌شود اگر با مطالبی که پرسیده می‌شود و باید یادآوری شود ارتباط داشته باشند، سریع یادآوری می‌شوند و اگر ارتباطی بین آن‌ها نباشد یادآوری آن‌ها مشکل و دشوار است و اگر ناخودآگاه ذهن در جهت یادگیری و یادآوری فعال شود در حقیقت ظرفیت ذهن را هشت برابر کرده‌ایم.



فهرست

نافودگاه

حال برای درس تاریخ ادبیات که لازم است قرن زندگی شاعران و نویسندگان مختلف را به ذهن بسپاریم می‌توانیم عدد قرن زندگی شاعر را با اسمش به گونه‌ای ارتباط دهیم که سریع از ناخودآگاه به خودآگاه بیاید و یادآوری شود؛ از طرفی باید در نظر داشته باشیم که قرن زندگی شاعر مهم است نه سال تولد و فوت همه شاعران و نویسندگان - گر چه برای به ذهن سپردن اعداد نیز به شما مطالبی را می‌آموزیم که هر عددی را خیلی راحت به ذهن بسپارید و هر موقع نیاز داشتید آن‌ها را یادآوری کنید.

برای به دست آوردن عدد قرن از سال تولد و فوت شاعران در نظر داشته باشیم که همیشه یک عدد به صدگان آن اضافه می‌کنیم؛ زیرا از سال

قرن اول: ۱-۹۹

قرن دوم: ۱۰۰-۱۹۹

قرن سوم: ۲۰۰-۲۹۹

الی آخر ...

مثلاً سال تولد فردوسی که ۳۲۹ است می‌شود قرن چهارم؛ یا سال فوت حافظ که ۷۹۲ است می‌شود قرن هشتم. از طرفی دیگر هر کدام از اعداد یک رقمی فارسی با حرفی خاص شروع می‌شوند؛ بدین ترتیب:

۱ با «ی» / ۲ با «د» / ۳ با «س» / ۴ با «ج» / ۵ با «پ» / ۶ با «ش» / ۷ با «ه» / ۸ با «ه» - که برای این که با هفت اشتباه نشود حرف آخرش را در نظر می‌گیریم و برای هشت حرف «ت» را در نظر می‌گیریم - عدد ۹ با «ن» / و برای صفر هم حرف «ف» را در نظر می‌گیریم. حال عدد قرن زندگی شاعر را با اسم شاعر این گونه ارتباط می‌دهیم که برای همیشه در ذهن داشته باشیم. مثلاً:

فردوسی: قرن ۴ : چردوسی	عنصری: قرن ۵ : بنصری
منوچهری: قرن ۵ : بنوچهری	فخرالدین اسعد گرگانی: قرن ۵ : بخردالدین
عیوقی: قرن ۵ : پیوقی	نظامی: قرن ۶ : شظامی
خاقانی: قرن ۶ : شاقانی	سنایی: قرن ۶ : شنایی
سعدی: قرن ۷ : هعدی	مولوی: قرن ۷ : هولوی
حافظ: قرن ۸ : ناقظ	جامی: قرن ۹ : نامی
وحشی بافقی: قرن ۱۰ : دحشی	

به همین ترتیب در مورد هر شاعر یا نویسنده‌ای، قرن زندگی‌اش را با اسمش ترکیب می‌کنیم تا برای همیشه قرن زندگی‌اش در ذهن ما بماند.

برای حفظ کردن اسم نویسنده یا شاعر با آثار به این روش عمل می‌کنیم که اسم شاعر یا نویسنده با اثرش یک ارتباط تصویری برقرار می‌کنیم؛ مثلاً وقتی می‌خواهیم به ذهن بسپاریم که کتاب «تاریخ فردریک» اثر «توماس کارلایل» است می‌توانیم کلمه «ریگ» را با «توماست» این گونه ارتباط دهیم که «ریگ را توماست می‌زنیم و می‌خوریم» و چون یک تصویر مضحک و غیرمنطقی می‌سازیم برای همیشه در ذهن ما می‌ماند.

یک مثال دیگر: مثلاً وقتی می‌خواهیم به ذهن بسپاریم که کتاب «شالوارهای وصله‌دار» اثر (رسول پرویزی است می‌توانیم این گونه ارتباط دهیم که شالوارهای وصله‌دار را «رپ»‌ها می‌پوشند و اگر از ما سوال شود «این کتاب اثر کیست؟» کلمه «رپ» رسول پرویزی را برای ما تداعی می‌کند.

روش تصویرسازی برای یادگیری قرن‌ها و دیگر هیچ.

شاعرانی که در قرن چهارم می‌زیسته‌اند از چهارپایه و برای شاعران قرن پنجم از دستکش یا ستاره و برای شاعران قرن هفتم از هفت‌تیر و برای شاعران قرن هشتم از هشت‌تپا و شاعران قرن نهم برای تصویرسازی استفاده کنید.



روش دیگری که شاید برخی از شما در مراحل خواندن به کار برده‌اید، این است که حروف اول کلمات یا سر واژه‌ها را با هم ترکیب کنیم و با کلماتی که می‌خواهیم حفظ کنیم کلمه یا کلماتی بسازیم که یکی یکی حروف اول آن را تداعی کند؛ مثلاً برای به ذهن سپردن آثار «نظامی» می‌توانیم «ملخ‌ها» را به ذهن بسپاریم تا به ترتیب آثار: «مخزن‌الاسرار، لیلی و مجنون، خسرو و شیرین، هفت پیکر و اسکندرنامه» را برای ما تداعی کند.

مثال دیگر: وقتی می‌خواهیم اسم زندان‌هایی را که مسعود سعد سلمان در آن بوده است به ذهن بسپاریم، با ترکیب سر واژه‌های آن چهار اسم واژه کلیدی «سمند» ساخته می‌شود که برای ما، زندان‌های ۱- سو ۲- مرنج ۳- نای ۴- دهک را تداعی می‌کند.

مناظره‌سرایان ← حسن پخم	شفیعی کدکنی ← بامشاد
ا. هنری ← قاجار	هوشنگ ابتهاج ← سُسن‌شن
جامی ← ۳۰ سس تلخ (آثار منظوم)	شن‌شن بلا ← آثار منثور جامی
دست‌رقیه‌شق ← آثار جمال‌زاده	

بر این اساس، سعی کرده‌ایم یادگیری مبحث تاریخ ادبیات و درآمدها برای شما عزیزان آسان گردد. امید است این مجموعه بتواند یاری‌گر شما عزیزان در زمینه یادگیری و به ویژه کنکور باشد.

در پایان بر خود لازم می‌دانم از آقایان: حقانی، آزادبخت، تالش‌ی، رضافر، علی‌نژاد، بیغمی، شهیدین، میرزایی و خانم‌ها کنفی، عبادتی، صوفی که صمیمانه و بی‌دریغ ما را در این زمینه یار و همراه بودند سپاس‌گزاری و قدردانی کنیم.

رودهایت‌ان جاری

و حوض نقاشیتان پرماهی

و کوچه‌باغ‌هایت‌ان پر موسیقی باد

علی ساجدی



کلمک

ناشر کتاب‌های کمک آموزشی و کنکور

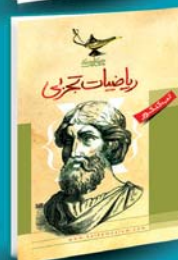
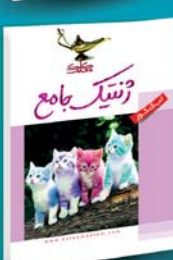
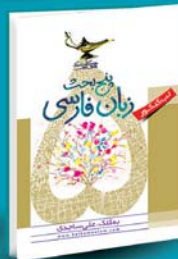
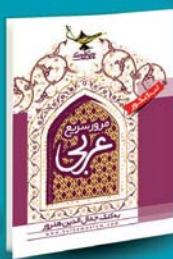
فروشگاه مرکزی

۶۶۴۰۲۴۲۰

تهران | خیابان انقلاب، آخیان ۱۲ فروردین | تقاطع روانمهر | پلاک ۲۱۷

KELK-E-MOALLEM

www.kelkemoalem.com





فهرست

تاریخ ادبیات سال دوم (درس به درس)..... ۹
 تاریخ ادبیات سال سوم (درس به درس) ۴۰
 تاریخ ادبیات سال چهارم (درس به درس) ۷۰
 تاریخ ادبیات زبان فارسی..... ۸۹

تاریخ ادبیات درس به درس

کتاب‌ها و آثار (چند بار مرور شود)..... ۹۱
 شاعران و نویسندگان (چند بار مرور شود)..... ۱۰۰

تاریخ ادبیات کلی

شغل‌ها..... ۱۱۰
 موضوع کتاب‌ها..... ۱۱۲
 شاعران برون‌مرزی..... ۱۱۲
 چهره‌های برجسته ادبیات ضد برده داری ۱۱۳
 سرایندهٔ بیت‌ها..... ۱۱۳
 تخلص‌ها..... ۱۱۴
 سبک‌ها..... ۱۱۴
 آثار ترجمه شده..... ۱۱۵
 قرن‌ها..... ۱۱۶
 نخستین‌ها..... ۱۱۷
 بهترین‌ها..... ۱۱۷
 تشابهات اسمی..... ۱۱۸
 علت اشتهار..... ۱۱۹
 نمادها..... ۱۱۹
 شهرت‌ها..... ۱۲۰
 لقب‌ها..... ۱۲۰
 کتاب‌هایی که دارای دو عنوان هستند..... ۱۲۰
 عناوین دروس..... ۱۲۰
 مقلدان..... ۱۲۱
 نوع نثر..... ۱۲۱
 وزیران..... ۱۲۱
 برندگان جوایز..... ۱۲۱
 تاریخ ادبیات در شعر..... ۱۲۲
 سال‌ها..... ۱۲۲
 لغات تاریخ ادبیات..... ۱۲۳

مرور و جمع بندی

تست‌های جامع درس به درس..... ۱۲۵
 تست‌های جامع کتاب به کتاب..... ۱۷۱
 تست‌های جامع سنجش، گزینهٔ دو..... ۱۹۵
 تست‌های جامع به سبک کنکور..... ۲۰۳
 پاسخنامهٔ تشریحی..... ۲۳۱

پرسش‌های چهار گزینه‌ای

آنچه که در ادبیات فارسی ۲ می‌خوانیم:

دکتر محمود مناعی ☺	☺ خواجه عبدالله انصاری
☺ خاقانی	☺ محمدهسین بهجت تبریزی (شهریار)
☺ علی‌اکبر دهخدا	☺ ادبیات حماسی
☺ عنصری	☺ ایلیاد
☺ محمدهعلی اسلامی ندوشن	☺ ادیسه
☺ عبدالحسین وجدانی	☺ مهابهارات، مهابهاراتا
☺ کیومرث صابری	☺ رامایانا
☺ جلال رفیع	☺ خاوران‌نامه
☺ ابونصر فراهی	☺ هومر
☺ نظام‌الدین عبدالله عبیدزاکانی	☺ باذل مشهدی
☺ ادبیات دور آن جدید	☺ ادبیات نمایشی
☺ ابوالقاسم لاهوتی	☺ مجید مجیدی
☺ شمس کسمایی	☺ ادبیات داستانی معاصر
☺ تقی رفعت	☺ عباس خلیلی
☺ جعفر خامنه‌ای	☺ میرزا عبدالحسین صنعتی‌زاده کرمانی
☺ علی اسفندیاری (نیما یوشیج)	☺ محمدهعلی جمال‌زاده
☺ اخوان ثالث (م. امید)	☺ ادیب پیشاوری
☺ طاهره صفارزاده	☺ جلال آل احمد
☺ شفیعی کدکنی	☺ صادق هدایت
☺ موسوی گرمارودی	☺ مرتضی مشفق کاظمی
☺ محمدهحسن رهی معیری	☺ زین‌العابدین مرغه‌ای
☺ هوشنگ ابتهاج	☺ عبدالرحیم طالبوف
☺ سفرنامه، حسب حال و زندگی‌نامه	☺ مسالک‌المحسنین
☺ ابن بطوطه	☺ الکساندر دوما (پدر)
☺ پیر لوتی	☺ سه تفنگدار
☺ محمدهحسن خان منیع‌الدوله	☺ ژیل بلاس
☺ تاریخ فردریک کبیر	☺ یحیی دولت‌آبادی
☺ دکتر طه حسین	☺ امیر ارسلان
☺ فخری (ابوالعلا)	☺ اسکندرنامه
☺ مسعود سعد سلمان	☺ بزرگ علوی
☺ فرخی یزدی	☺ سیمین دانشور
☺ پوران شریعت‌رضوی	☺ ادبیات پایداری
☺ ادبیات فارسی برون‌مرزی	☺ غسان کتفانی
☺ محمده اقبال لاهوری	☺ ائل مائین
☺ ابوالعالی عبدالقادر بیدل دهلوی	☺ پابلو نرودا
☺ امیر خسرو دهلوی	☺ هریت بیچر استو
☺ ابوالفیض فیضی دکنی	☺ جان اشتاین‌بک
☺ زیب‌التسا	☺ فرانتس فانون
☺ محمدهکاظم کاظمی	☺ خوزونه دوکاسترو
☺ اسکندر ختلانی	☺ محمدبن منور
☺ شهید بلخی	☺ چبرا ابراهیم جبرا
☺ ناصر خسرو	☺ محمده درویش
☺ زمخشری	☺ خیام
☺ عطار نیشابوری	☺ ادبیات جهان
☺ تجارب‌السلف	☺ ویکتور هوگو
☺ تاریخ و صاف	☺ آندره ژید
☺ محمدهعلی فروغی	☺ تحفه‌اللاخوان
☺ ابوالقاسم بن عیسی فاننم‌مقام فراهانی	☺ ویلیام سیدنی پورتر
☺ بتهوون (لودویگ فان)	☺ سعدی
☺ ابوریحان بیرونی	☺ ادبیات تعلیمی
☺ قاتنی	☺ حکیم سنایی غزنوی
	☺ فیه ما فیه



تاریخ ادبیات سال دوم

درس یک: الهی

(قرن ۵)

خواجه عبدالله انصاری



❖ دانشمند و عارف بزرگ — قرن ۵

❖ ملقب به — شیخ الاسلام

❖ معروف به — پیر انصار و پیر هرات

کنز السالکین

مناجات نامه

الهی نامه

نصایح

زاد العارفین

رسالة دل و جان

❖ آثار

به نثر مسجع — خواجه عبدالله انصاری

به نظم — عطار

به نظم — سنایی — نام دیگرش — حدیقه الحقیقه

❖ الهی نامه

(۱۳۶۷-۱۲۸۵)

محمدحسین بهجت تبریزی (شهریار)



❖ از برجسته ترین شاعران غزل سرای معاصر

❖ متخلص به — شهریار

❖ مهارت داشتن در سرودن — انواع شعر فارسی (علاوه بر غزل)

❖ آثار [منظومه «حیدر بابایه سلام» — به زبان ترکی آذربایجانی

[کلیات اشعار (در ۵ جلد)

❖ غزل «همای رحمت» — یکی از سروده های مشهور و شورانگیز شهریار در

وصف مولای متقیان علی (ع) است. او در این سروده با بهره گیری از زبانی —

صمیمی و عاطفی و ساده و روان، باور و ایمان عمیق و ارادت خود را نسبت به

اهل بیت (ع) آشکار می سازد.

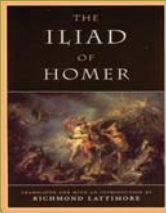
درآمدی بر ادبیات حماسی

حماسه: حماسه یکی از انواع ادبی و داستان و روایتی است با زمینه قهرمانی و رنگ قومی و ملی و سبکی فاخر که در آن حوادثی فراتر از حدود عادت روی می‌دهد.

- حماسه
- ۱- حماسه طبیعی: این نوع حماسه از زمان‌های دور به صورت شفاهی در بین ملت‌ها وجود داشته و سینه به سینه و نسل به نسل نقل شده و بعدها به شکل مکتوب و اغلب به صورت شعر درآمده است.
 - ۲- حماسه مصنوعی: این نوع حماسه تقلیدی از حماسه طبیعی است. در تدوین حماسه مصنوعی، همه افراد یک قوم یا ملت دخالت ندارند بلکه فقط یک نفر (شاعر) آن را می‌سراید و در آن به جای آفرینش حماسه به بازآفرینی حماسه می‌پردازد.

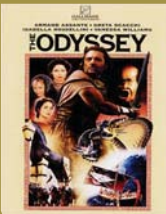
- حماسه
- ۱- حماسه طبیعی
 - ایلیاد: هومر
 - أدیسه: «هومر»
 - مهابهاراتا (که به ویاسا فرزانه هند نسبت می‌دهند)
 - رامایانا: والمیکی شاعر هندی
 - بخش‌هایی از شاهنامه: فردوسی
 - ۲- حماسه مصنوعی
 - حملة حیدری از باذل مشهدی
 - خاوران نامه این حسام خوشفی

ایلیاد



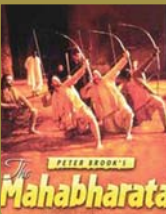
* ایلیاد یکی از آثار حماسی هومر، شاعر بزرگ قبل از میلاد یونان است. این کتاب از شاهکارهای ادبیات جهان به شمار می‌رود.

أدیسه



* أدیسه کتاب حماسی هومر، شاعر بزرگ قبل از میلاد یونان است.
* از این کتاب می‌توان مجموعه آداب و اخلاق یونانیان قدیم را دریافت.

مهابهارات، مهابهاراتا



* حماسه بزرگ هندوان به زبان سانسکریت
* شامل ۱۹ کتاب است.
* تألیف آن را به ویاسا، فرزانه هند نسبت می‌دهند.
* این کتاب در یک زمان و توسط یک شاعر سروده نشده، بلکه قریب صد شاعر آن را طی چند قرن سروده‌اند.



رامایانا



- * حماسه معروف هندوان
- * سروده المیکي، شاعر باستانی هند
- * منظومه‌ای است طولانی به زبان **سانسکریت** درباره وقایع و جنگ‌های **رام** و همسر او **سیتة**.

خاوران‌نامه



- * منظومه‌ای است از **ابن حسام** **خوسفی** شاعر **قرن هشتم** و **نهم**
- * موضوع آن سفرها و حملات علی (ع) به سرزمین خاوران به همراه مالک اشتر و جنگ با دیو و اژدها و امثال این وقایع خیالی است.

درس دوم: رستم و اشکبوس

* در درس «رستم و اشکبوس» برای معرفی نمونه‌ای از حماسه طبیعی، داستان نبرد رستم و اشکبوس از شاهنامه انتخاب شده است. اشکبوس کشانی (کوشانی) یکی از پهلوانان تورانی است که برای نبرد با ایرانیان به میدان می‌آید و رهام، پسر گودرز را شکست می‌دهد. رهام می‌گریزد و رستم از فرار وی خشمگین می‌شود و چون رخسار خسته است، پیاده به جنگ اشکبوس می‌آید. توصیف صحنه نبرد رستم و اشکبوس از نمونه‌های برجسته ادبیات رزمی و حماسی است.

* **اشکبوس:** پهلوان کشانی که به یاری افراسیاب آمد و سرانجام به دست رستم کشته شد.

* **رستم (تهمتن):** در لغت به معنی بزرگ‌تن و قوی‌اندام. جهان‌پهلوان ایران از مردم زابلستان بود. او دارای قدرتی فوق‌العاده بود.

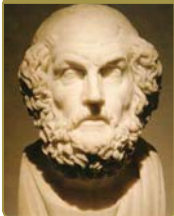
* **رهام:** از پهلوانان ایرانی روزگار کاووس و فرزند گودرز، وی از دانایان روزگار خویش بود.

* **گودرز:** پهلوان ایرانی که بنا به روایت فردوسی در عهد کیان پس از خاندان سام نیرم خاندان او اهمیت داشته است.

* **توس:** پهلوان ایرانی، فرزند نوذر

* **رخس:** اسب مشهور رستم

هومر



- * کهن‌ترین و نامدارترین حماسه‌سرای یونانی
- * در قرن **هفتم** قبل از میلاد می‌زیست.
- * آثار: **ایلیاد** و **ادیسه**

درس سوم: حملة حیدری

باذل مشهدی

(معاصر ۱۱۲۴ م.)

✱ حماسه مصنوع و سنتی و دینی «حملة حیدری» از سروده‌های باذل است.
 ✱ شاعر در منظومه «حملة حیدری» به شرح زندگی و جنگ‌های پیامبر(ص) و علی(ع) تا شهادت آن حضرت در محراب مسجد کوفه پرداخته‌است.
 ✱ شاعر، حماسه دینی «حملة حیدری» را تحت تأثیر حماسه‌های ملی و با دخل و تصرف در اصل موضوع و آرایش صحنه نبرد به شیوه شاهنامه سروده‌است.

✱ عمرو بن عبدود: از سران قریش و از پهلوانان و دلاوران مخالف اسلام، حضرت علی (ع) در غزوة خندق با او به رزم پرداخت و او را کشت.

درآمدی بر ادبیات نمایشی

✱ انواع ادبیات نمایشی: ۱- سنتی
 ۲- جدید

✱ نمایش نامه (piece): نوشته‌ای است که در آن جزئیات، حالات، رفتار و گفتار بازیگرانی که در صحنه تئاتر نقشی را برعهده دارند، نگاشته می‌شود. هنرپیشگان براساس نمایش‌نامه، حرف‌ها و حرکات خود را در جریان نمایش تنظیم می‌کنند.

✱ فیلم‌نامه (scenario): نوعی نمایش‌نامه است که بر مبنای طرح آن، فیلم‌های تلویزیونی ساخته و پرداخته می‌شود.
 ✱ فرقی «نمایش‌نامه» و «فیلم‌نامه»: در این است که در نگارش نمایش‌نامه، نویسنده معمولاً گفت‌وگوی میان بازیگران نمایش را می‌نویسد، در حالی که در فیلم‌نامه، علاوه بر گفت‌وگوهای بازیگران، ویژگی صحنه‌ها و چشم‌اندازهایی که کارگردان، داستان فیلم را در آن به مرحله اجرا درمی‌آورد، همچنین چگونگی حرکت دوربین فیلم‌برداری شرح داده می‌شود.

✱ از فیلم‌نامه‌نویسان معروف ایرانی می‌توان به بهرام بیضایی، علی حاتمی، عباس کیارستمی، ابراهیم حاتمی‌کیا، مجید مجیدی، مهدی فخیم‌زاده، داود میرباقری، مسعود کیمیایی و داریوش مهرجویی اشاره کرد.



ابراهیم حاتمی‌کیا



مجید مجیدی



بهرام بیضایی



مسعود کیمیایی



عباس کیارستمی



مهدی فخیم‌زاده



علی حاتمی



داود میرباقری



داریوش مهرجویی



درس چهارم: بچه‌های آسمان

(معاصر)

مجید مجیدی



❖ کارگردان و فیلم‌نامه‌نویس معاصر که فیلم‌نامه «بچه‌های آسمان» از آثار اوست. ❖ موضوع فیلم‌نامه «بچه‌های آسمان» ماجرای زهرا و علی، خواهر و برادر خردسالی است که بار فقری شرافتمندانه را به دوش می‌کشند. کفش زهرا در ماجرای گم می‌شود و آن دو به دلیل درک تنگ‌دستی پدر، مجبور می‌شوند از یک جفت کفش (کفش علی) استفاده کنند. علی که خود را در گم شدن کفش زهرا مقصر می‌داند، می‌کوشد دور از چشم پدر و مادر برای او کفش تهیه کند.

❖ اسماعیل سامانی: اسماعیل بن نوح سامانی یکی از پادشاهان سامانی که در سال ۳۹۵ کشته شد.

درس پنجم: ادبیات داستانی معاصر

❖ روی آوردن به ادبیات داستانی معاصر از چه زمانی و با چه کتاب‌هایی آغاز شد؟ ❖ از اوایل دوره مشروطه با کتاب‌هایی نظیر: (۱) سیاحت‌نامه ابراهیم بیگ: زین‌العابدین مراغه‌ای (۲) مسالک المحسنین: عبدالرحیم طابوف

ادبیات داستانی در دوره مشروطه به شکل داستان و مقاله به قصد انتقاد از اوضاع اداری، اجتماعی، سیاسی و اقتصادی آن روزگار نوشته می‌شد.

❖ کدام کتاب‌ها ذهن خوانندگان ایرانی را تا حدودی با هنر داستان‌نویسی غرب آشنا کرد؟

کنت مونت کریستو: الکساندر دوما

سه تفنگدار: الکساندر دوما

ژیل بلاس: آلن رنه لوساژ

رمان‌های

❖ مهم‌ترین قصه‌های مردم در زمان‌های گذشته عبارت بودند از:

رستم‌نامه، اسکندرنامه، حسین کرد معروف به شبستری، امیر ارسلان

❖ هدف قصه‌های عامیانه

ج: قصه‌های عامیانه در ظاهر هدفی جز سرگرم کردن خوانندگان و شنوندگان خود نداشتند و در واقع برای ستایش خوبی‌ها، جوان‌مردی‌ها و بزرگداشت خصایل نیک و فضیلت‌های اخلاقی به وجود آمده بودند و برای نقل در قهوه‌خانه و مجامع عمومی از آن‌ها استفاده می‌شد.

❖ اسلوب‌های قصه‌نویسی بعد از مشروطیت

ج: بعد از مشروطیت نویسندگان با بهره‌گیری از ادبیات داستانی غرب از اسلوب قصه‌نویسی پیش از مشروطه فاصله گرفتند و اصول فنی داستان‌نویسی غرب را تا حدودی آموختند و رمان‌گونه‌های آمیخته با انتقاد تند و مستقیم و گاه طنزآلود و هجوآمیز از اوضاع اجتماعی ایران نوشتند. مانند:

مجمع دیوانگان ————— اثر ————— میرزا عبدالحسین صنعتی‌زاده کرمانی

تهران مخوف ————— اثر ————— مشفق کاظمی

روزگار سیاه ————— اثر ————— عباس خلیلی



عباس خلیلی

❖ در نجف متولد شد.

روزگار سیاه

انتقام

انسان و اسرار شب

❖ رمان‌ها

❖ عباس خلیلی هر سه رمان خود را با نثری احساساتی و آکنده از لغات عربی درباره تیره‌روزی زنان نوشته است.

❖ روزگار سیاه: الهام گرفته از «هادم کلبیا» ← اثر الکساندر دوما

میرزا عبدالحسین صنعتی‌زاده کرمانی



❖ از نخستین نویسندگان رمان‌های تاریخی در ایران

❖ اثر: مجمع دیوانگان ← اتوبیای (= آرمانشهر) ادبیات معاصر

(معاصر)

محمدعلی جمال‌زاده



❖ جمال‌زاده ^{در سال} ۱۲۷۴ ش. در اصفهان در خانواده‌ای روحانی به دنیا آمد.

❖ جمال‌زاده ^{در} هفده سالگی برای تحصیل به بیروت رفت و سپس رهسپار پاریس شد.

❖ داستان کوتاه ^{در ایران} با مجموعه «یکی بود یکی نبود» اثر جمال‌زاده

در سال ۱۳۰۰ متولد شد.

❖ جمال‌زاده را به اعتبار کتاب «یکی بود یکی نبود» ^{انگلیسی} سبک واقع‌گرایی در نثر

معاصر فارسی و پدر داستان‌نویسی دانسته‌اند.

❖ در مجموعه «یکی بود یکی نبود» گوشه‌هایی از زندگی ایرانیان در دوره مشروطه به صورتی انتقادی و با نثری ساده، طنزآمیز و آکنده از ضرب‌المثل‌ها و اصطلاحات عامیانه بیان شده است.

قصه ما به سر رسید

قصه‌های کوتاه برای بچه‌های ریش‌دار

دارالمجانین

راه آب‌نامه

سر و ته یک کرباس

هفت کشور

شورآباد

تلخ و شیرین

❖ آثار:

قصه‌های درس هشت

❖ جمال‌زاده ^{در سال} ۱۳۷۶ در ژنو درگذشت.

یکی بود یکی نبود، مجانین هفت کشور در راه آب شور قصه‌های تلخ کرباس را خواندند، قصه ما به سر رسید.



جلال آل احمد (۱۳۴۸ - ۱۳۰۲)



- * نویسنده مشهور ایرانی که از خانواده‌های روحانی بود.
- * آثار او شامل چهار دسته است:
 - سفرنامه‌ها (خسی در میقات)
 - داستان‌ها (مدیر مدرسه)
 - مقالات (غرب‌زدگی)
 - ترجمه‌ها (قمارباز)

ادیب پیشاوری (۱۳۴۹ - ۱۲۶۰ هـ. ق.)



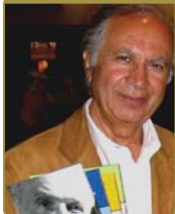
- * سید احمد بن شهاب‌الدین پیشاوری ادیب و شاعر مشهور عصر خود بود.
- * دوران زندگی‌اش را در تحصیل علم و تزکیه نفس سپری کرد.
- * دیوان اشعار وی به چاپ رسیده است.

صادق هدایت (فوت ۱۳۳۰)



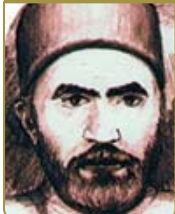
- * داستان‌نویس معاصر،
- * آثار:
 - بوف کور
 - سگ ولگرد
 - سه قطره خون
 - اصفهان نصف جهان
 - پروین دختر ساسان

مرتضی مشفق کاظمی (۱۳۵۶ - ۱۲۸۷)



- * نویسنده نخستین رمان اجتماعی درباره وضع حقارت‌آمیز زنان ایرانی به نام «تهران مخوف» که جلد دوم آن با نام «یادگار شب» منتشر شده است.

زین‌العابدین مراغه‌ای (۱۲۹۰ - ۱۲۱۷)



- * از پیشگامان ساده‌نویسی در نثر معاصر
- * اثر: کتاب سیاحت‌نامه ابراهیم بیگ

* عبدالرحیم طالبوف

(۱۳۲۸ - ۱۲۵۰)



* حاج ملا عبدالرحیم بن ابوطالب نجار تبریزی سرخایی، نویسنده ایرانی

* آثار] کتاب احمد
مسالك المحسنين

* مسالك المحسنين

* اثری است از طالبوف، نویسنده و دانشمند ایرانی (۱۳۲۹ - ۱۲۵۰ ه.ق)
* تاریخ تولد طالبوف در کتاب درسی به دو صورت در اعلام نوشته شده (!!!)

* الکساندر دوما (پدر)



* رمان نویس و نمایش نامه نویس مشهور فرانسوی قرن نوزدهم.

* آثار] سه تفنگدار
کنت مونت کریستو
* حجم آثار او بالغ بر سیصد کتاب است.

* سه تفنگدار

* رمانی از الکساندر دوما (پدر)
* شرح قهرمانی‌ها و جوان مردی‌های سه تن از تفنگداران لویی سیزدهم است.

* ژیل بلاس

* رمان فرانسوی از آلن رنه لوساژ (۱۷۴۷ - ۱۶۶۸) است.
* نخستین رمان فرانسوی به شمار می‌رود.



(فوت ۱۳۱۸)

یحیی دولت‌آبادی



- * یکی از پیش‌قدمان و مروجان **تعلیم و تربیت جدید** است.
- * دولت‌آبادی چند دوره **نماینده شورای ملی** بود.
- * رمان «**شهرناز**» او به قصد انتقاد از **اوضاع ایران** نوشته شده است.
- * کتاب «**حیات یحیی**» زندگی‌نامه اوست که مسائل عصر نویسنده نیز در آن مطرح شده است.

🌀 **جمله کلیدی:** یحیی و شهرناز از ایران انتقاد کردند. 🌀

امیر ارسلان



- * امیرارسلان قهرمان یکی از مشهورترین داستان‌های عامیانه فارسی مورد توجه مردم است.
- * داستان اثر نقیب‌الممالک، نقال ناصرالدین شاه است.

اسکندرنامه



- * از مثنوی‌های نظامی گنجوی که شامل دو بخش **شرف‌نامه** و **اقبال‌نامه** است.

درس نهم: گلپه مرد

(۱۳۷۶ - ۱۲۸۳ ش)

بزرگ علوی



- * داستان‌نویس **معاصر** (۱۳۷۵-۱۲۸۲ ش)
- از **نخستین تحصیل‌کرده‌های ایرانی در آلمان** بود.
- (در کتاب درس تاریخ تولد و وفات به دو صورت در داخل درس و اعلام نوشته شده !!!)
- * **ارسال** ← ۱۳۲۲ تا ۱۳۵۷ نوشته‌های او در ایران اجازه انتشار نیافت.

چشم‌هایش

چمدان

میرزا

سالاری‌ها

ورق پاره‌های زندان

مجموعه داستان «نامه‌ها»

* آثار

🌀 **میرزا چشم‌هایش را در چمدان نامه‌های سالاری‌های زندان علوی گذاشت.** 🌀

- * داستان «گیله مرد» بزرگ علوی، مدت‌ها **راهنمای عمل** ← نویسندگان مبارز بود.
- * تأثیر داستان «گیله مرد» را **بر کتاب** «از رنجی که می‌بریم» نوشته **جلال آل احمد** می‌بینیم.
- * داستان «گیله‌مرد» از **مجموعه داستان** «نامه‌ها» برگزیده شده و بیانگر واقعیت‌هایی تلخ از اوضاع اجتماعی و سیاسی دوره خاصی است که نویسندگان آن‌ها را هنرمندانه توصیف می‌کند.
- * موضوع داستان «گیله‌مرد» — نویسنده در این **داستان کوتاه**، روح عدالت‌خواهی و مبارزه با استبداد اربابان و دولت خودکامه پهلوی را در چهره «گیله‌مرد» که دهقانی شورشی از گیلان است به تصویر می‌کشد. در گيرودار این ستیزه و پیکار، مأموران ابتدا همسرش را می‌کشند و سپس او را دستگیر می‌کنند، قرار است دو نفر مأمور وی را در «قومن» به اداره امنیت تحویل دهند.

درس هفتم: سووشون

(۱۳۰۰)

سیمین دانشور



- * سیمین دانشور **همسر** ← **جلال آل احمد** **محل تولد** ← شیراز
- * **مشهورترین اثر** ← «سووشون»
- * **نخستین مجموعه** ← «آتش خاموش» **در سال** ← ۱۳۳۷
- * **رمان** «جزیره سرگردانی»

داستان سووشون

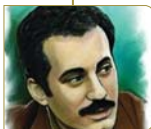
داستان مشترک زندگی زری و یوسف است. داستان بلند «سووشون» دارای دو قهرمان اصلی (زری و یوسف) است. به چند زبان زنده دنیا ترجمه شده است. در «سووشون» دغدغه‌ها و مسائل عاطفی یک همسر وفادار به خوبی بیان شده است. دانشور در این کتاب به توصیف زندگی اجتماعی مردم فارس در خلال جنگ جهانی دوم و تسلط انگلستان می‌پردازد.

سیمین در جزیره سووشون آتش به پا کرد.

در آمدی بر ادبیات پایداری

- * لا یحیی الله الجهر بالسوء من القول الا من ظلم. نساء ۱۴۸
- خداوند بلند کردن صدا را به بدگویی دوست ندارد، مگر از آن کس که به وی ستم شده باشد.
- * ادبیات پایداری چهره انسانی عامی دارد و به هنگام ترسیم اشکال مختلف تضادهای زندگی انسان، در هیچ قالب ملی یا چارچوب اجتماعی خاص نمی‌گنجد.
- * شعر و داستان مقاومت، مرزهای قومی را می‌شکافد و مخاطب آن ژرفای وجدان عام بشری است به همین سبب چنین آثاری را نمی‌توان به صورت یک شعر مستقیم نگریست، بلکه این‌ها بیش تر همانند تپش دل آدمی هستند که به هنگام باز ایستادنش، پزشکی از کشور سوئد و آن دیگری از جنوب آفریقا به یک اندازه متأثر می‌شوند.
- * این‌گونه چشم‌انداز به ابعاد نگرش انسانی موجود در ادب مقاومت، حوزه آن را از سایر آثار ادبی ممتاز می‌کند.

چهره‌های برجسته‌ی ادبیات مقاومت فلسطین



غسان کنفانی



محمود درویش



جبرا ابراهیم جبرا



اتل مانین



نویسندگان مشهور ادب پایداری آمریکای لاتین و سیاهان



پابلو نرودا



هریت بیچراستو



جان اشتاین بک



فرانتس فانون



خوزوئه دوکاسترو

❁ اصلی ترین مسائل در حوزه ادب پایداری

- بزرگداشت شهدای راه آزادی
- انعکاس مظلومیت مردم
- نمودن افقهای روشن پیروزی
- ترسیم چهره‌ی بیدادگر
- ستایش آزادی و آزادی
- دعوت به مبارزه

دستِ ناب

❁ غسان کتفانی



❁ نویسندهٔ معاصر عرب

❁ از چهره‌های برجستهٔ ادب مقاومت فلسطین

❁ اثر — «ادب المقاومة فی فلسطین المحتلة»

❁ آثل مانین



❁ بانوی انگلیسی

❁ اثر — «راه بشر سبع» دربارهٔ فاجعهٔ فلسطین

درس هشتم: کلبهٔ عموتم - تو را می خوانم

❁ پابلو نرودا



❁ شاعر شیلیایی

❁ اثر [انگیزهٔ نیکسون کشی و جشن انقلاب شیلی]

❁ مترجم کتاب انگیزهٔ نیکسون کشی و جشن انقلاب شیلی [فرامرزشلیمانی احمد کریمی حکاک]

❁ «نرودا» وجدان بیدار و فریاد خشم‌آلود مردم شیلی و شعر انقلابی سنت‌شکن او راستین، حماسی و بشری است.